

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av performativ konst och till lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om främjande av performativ konst och till lag om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (RP 132/2020 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Joni Hiitola, undervisnings- och kulturministeriet
- kulturråd Katri Santtila, undervisnings- och kulturministeriet
- budgetråd Merja Leinonen, finansministeriet
- direktör Paula Tuovinen, Centret för konstfrämjande
- teaterchef Otso Kautto, Tampereen Työväen Teatteri
- intendent Jaakko Antila, S:t Michels stadsorkester
- specialsakkunnig Johanna Selkee, Finlands Kommunförbund
- teaterchef Iivo Baric, Nukketeatteri Sampo
- teaterchef, regissör, skådespelare Juha Kukkonen, Ryhmäteatteri
- teaterchef Joachim Thibblin, Svenska teatern
- förvaltningsdirektör Marit Berndtson, Wasa teater
- verksamhetsledare Riku Lievonen, Cirko - Uuden Sirkuksen Keskus ry
- verksamhetsledare Lotta Vaulo, CircusInfo Finland
- ordförande Ahti Vänttinen, Suomen Muusikkojen Liitto ry
- verksamhetsledare Elina Kuusikko, Finlands Skådespelarförbund
- ordförande Kaisa Paavolainen, Centralförbundet för Finlands Teaterorganisationer
- ordförande Lija Fischer, Finlands teaterregissörer och dramaturger rf
- verksamhetsledare Tommi Saarikivi, Finlands Teatrar rf
- direktör Matti Numminen, Tanssin talo ry
- verksamhetsledare Sanna Rekola, Informationscentret för Dans rf
- verksamhetsledare Karola Baran, Teatteri- ja mediatyöntekijöiden liitto
- tf. verksamhetsledare Kaisa Paavolainen, Teatercentrum rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

Betänkande KuUB 10/2020 rd

- justitieministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- Institutet för de inhemska språken
- Utbildningsstyrelsen
- Forum Artis ry
- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- Finlands Körledarförening rf.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om främjande av performativ konst, som ska ersätta den gällande teater- och orkesterlagen. Därtill föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras i fråga om bestämmelserna om statsandel för performativ konst.

Propositionen är en del av en reform som genomförts i två faser och där finansieringssystemet för performativ konst och museer granskas som helhet. Genom reformen av statsandelssystemet för performativ konst genomförs mål 2 i avsnitt 3.7.1 i regeringsprogrammet för statsminister Marins regering: kulturtjänsterna är mer tillgängliga och verksamhetsförutsättningarna för kultur har förbättrats.

Rubriken och tillämpningsområdet för lagen om främjande av performativ konst är mer allmänna än i den gällande teater- och orkesterlagen, så att de omfattar alla former av performativ konst och så att tillgången till statsandelssystemet inte är begränsad till endast vissa former av performativ konst. En verksamhetsenhet kan godkännas till statsandelssystemet för performativ konst tills vidare, om det kan bedömas att enheten sannolikt kommer att uppfylla förutsättningarna för statsandel under de följande sex åren. Annars godkänns verksamhetsenheten såsom berättigad till statsandel för viss tid på tre år. Med sex års mellanrum ska det bedömas om förutsättningarna för statsandel uppfylls för sådana verksamhetsenheter som godkänts till statsandelssystemet tills vidare. Om verksamhetsenheten inte längre uppfyller förutsättningarna för statsandel, kan godkännandet återtas. Ett godkännande kan också ändras så att det gäller för viss tid, om verksamhetsenheten inte längre uppfyller förutsättningarna för att bli godkänd att omfattas av statsandelssystemet tills vidare.

Som kalkylerade grunder för statsandelssystemet kvarstår det pris per enhet som beräknas på basis av de faktiska kostnaderna och det antal årsverken som fastställs som grund för statsandelen. Liksom nu ska statsandelsprocenten i regel vara 37. Skillnaderna i verksamhetsfältet samt i kostnads- och inkomststrukturen för olika slags konstinstitutioner kan beaktas genom att statsandelen beviljas med en höjd statsandelsprocent för en del av verksamhetsenhetens årsverken. Detta ersätter de statsunderstöd efter prövning som för närvarande beviljas för samma verksamhet utöver statsandelen. Enligt förslaget kan statsandel beviljas enligt den höjda statsandelsprocenten om en betydande del av verksamhetsenhetens verksamhet är turné- eller besöksverksamhet, eller uppträdanden som riktar sig till barn, språkliga minoriteter eller specialgrupper, eller om det finns något annat särskilt kulturpolitiskt skäl för en höjd statsandelsprocent som hänför sig till verksamhetsenhetens verksamhet. Den förhöjda statsandelsprocenten är 60.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

För att öka finansieringens förutsägbarhet och förutsättningarna för långsiktig planering av verksamheten införs en flerårig finansieringsplan som ska gälla det antal årsverken som fastställs som grund för statsandelen och antalet årsverken enligt den förhöjda statsandelsprocenten. Det föreslås att finansieringsplanen ska gälla i sex år, dock så att planen ska gälla i tre år när det gäller de verksamhetsenheter som har godkänts att omfattas av statsandelen för viss tid på tre år.

Den finansiella ställningen hos teatrarna Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri förblir oförändrad så att deras statsandelsprocent för hela verksamheten är 60.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Kulturutskottet välkomnar varmt syftet med propositionen, att bredda tillämpningsområdet för statsandelssystemet för performativ konst. Performativ konst som hör till lagens tillämpningsområde definieras extensivt, vilket gör det möjligt att i större utsträckning än för närvarande stödja den typen av konst. Utskottet anser också att propositionens målsättning att öka flexibiliteten och öppenheten i statsandelssystemet är utmärkt.

Genom reformen ändras inte de grundläggande principerna för finansieringssystemet jämfört med nuläget. För att statsandelsfinansieringen ska fördelas rätt och vara rättvis är det motiverat att priserna per enhet fortfarande ska beräknas utifrån de faktiska driftskostnaderna för kulturinstitutionernas verksamhet dividerat med institutionernas totala antal faktiska årsverken under samma kalenderår. Då följer statsandelsbeloppet kostnadsnivån och årsverkerna i fråga om verksamhetsvolymen.

Utskottet anser att propositionen kommer till nytta för konstnärerna och därmed ökar möjligheterna att delta i det konstnärliga livet. Reformen stärker således tillgodoseendet av de kulturella rättigheterna.

I planen för de offentliga finanserna för 2021–2023 reserverades ett tilläggsanslag på 7 miljoner euro för 2022 och 10 miljoner euro för 2023 för genomförandet av statsandelsreformen för performativ konst. Detta ändrades i planen för de offentliga finanserna för 2021–2024 så att hela tillskottet på 10 miljoner euro står till förfogande redan 2022, då reformen avses träda i kraft. Med beaktande av de anslagsökningar som redan gjorts är ökningen sammanlagt 13 miljoner euro jämfört med 2018 års nivå. Utskottet betonar att den reserverade tilläggsfinansieringen är nödvändig för att reformen ska kunna genomföras.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Bakgrund till reformen

Propositionen ingår som ett led i reformen av finansieringssystemet för museer och performativ konst. Reformen bygger på beredning av arbetsgruppen Kuusisto, som lämnade sitt förslag i januari 2018. Arbetsgruppen har berett sitt förslag i nära samverkan med företrädare för sektorn. Utifrån remissyttrandena om arbetsgruppens förslag påbörjades reformen i etapper. Först reviderades museilagen och bestämmelserna om finansiering av museer. Likaså reformerades statsunderstödsfinansieringen av det så kallade fria fältet för performativ konst. Genomförandet av förslagen om statsandelssystemet för performativ konst ansågs kräva ytterligare beredning.

I samband med statsbudgeten för 2019 (RSk 31/2018 rd) godkände riksdagen ett uttalande där den förutsatte att beredningen av statsandelsreformen för performativ konst framskrider på bred front och att olika modellers konsekvenser för finansieringen av performativ konst och för verksamhetens utveckling bedöms noggrant i samband med beredningen och att tillräckliga resurser tryggas för reformen. Reformen av statsandelssystemet för performativ konst ingår i regeringsprogrammet för regeringen Marin.

Den arbetsgrupp som undervisnings- och kulturministeriet tillsatte i augusti 2019 hade till uppgift att slutföra beredningen av ett förslag till statsandelsreform för performativ konst på grundval av arbetet i Kuusistos arbetsgrupp och med hänsyn till remissyttrandena. Arbetsgruppen koncentrerade sig på att lösa de problem som påtalats i remissyttrandena, till exempel det tidsbegränsade godkännandet såsom berättigad till statsandel, ett enda pris per enhet, viktcoefficientsmodellen samt den finansiella ställningen för Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri. Utgångspunkterna för det fortsatta arbetet i arbetsgrupp avviker från principerna för Kuusistos arbetsgrupp på så sätt att tilläggsanslag anvisats för genomförandet av reformen i planen för de offentliga finanserna, medan reformen enligt uppdraget för Kuusistos arbetsgrupp skulle genomföras kostnadsneutralt.

I likhet med en lång rad sakkunniga anser utskottet att det är utmärkt att den aktuella lagstiftningsreformen bereddes i gott samarbete med berörda aktörer.

Det utvidgade tillämpningsområdet

Det föreslås att tillämpningsområdet för lagstiftningen om främjande av performativ konst blir mer omfattande än i den gällande teater- och orkesterlagen (730/1992). Nu ska alla former av performativ konst omfattas. Utöver teatrar och orkestrar har lagens tillämpningsområde också omfattat dansteatrar och sedan 2014 även cirkusar.

Många konstarter såsom körer har varit uteslagna. Eftersom körer inte har omfattats av lagen, har professionella sångare haft mycket begränsade möjligheter att få arbete som körsångare, i likhet med de som spelar i orkestrar. Lagförslaget gör det möjligt för oss att i framtiden ha toppkörer i Finland som på andra håll i världen, på samma sätt som topporkestrar.

Utskottet välkomnar förslaget att tillträdet till statsandelssystemet inte ska avgränsas till bara vissa former av performativ konst. Den här lösningen bidrar till stärkta möjligheter att utöva performativ konst mer varierat.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Utskottet framhåller att möjligheterna till följd av det bredare tillämpningsområdet bör nyttjas i så stor utsträckning som möjligt för att ett av de viktigaste målen för reformen ska nås, nämligen att främja mångfalden inom konst- och kulturtjänsterna.

Mångfald inom den performativa konsten och jämlika finansieringsgrunder

Utskottet ser positivt på att den föreslagna lagstiftningen ger möjlighet att bevilja en förhöjd statsandelsprocent för en del av verksamhetsenhetens årsverken. Då kan resurser fördelas bland annat till turnéer och besök och till föreställningar för barn, språkliga minoriteter eller grupper med särskilda behov. Den förhöjda statsandelsprocenten ersätter de statsunderstöd efter prövning som för närvarande beviljas för samma verksamhet utöver statsandelen.

Statsandelen enligt den förhöjda statsandelsprocenten är av stor betydelse till exempel för barn-teatrar som på grund av sin speciella verksamhet har låga inkomster men samma kostnader som andra aktörer.

Tillgången till och tillgängligheten hos performativ konst i olika regioner i vårt land ombesörjs av dels orkestrar i landskapen med gästspel och gemensamma konserter, dels regionala teatrar med turnerande föreställningar. När reformen genomförs bör man se till att ett varierat utbud av performativ konst tryggas också ur ett regionalt perspektiv.

Utskottet anser att det är viktigt att se till att de olika konstområdenas verksamhetsmöjligheter tryggas på lika villkor. De särskilda priserna per enhet för musik och annan performativ konst enligt lagförslaget baserar sig på skillnader i konstarnas kostnadsstruktur. Utskottet påpekar dock att priset per enhet för orkestrar sjunker och skiljer sig från priset per enhet för teater. Enligt ett sakkunnigyttrande har trenden kunnat skönjas en längre tid nu, och frågan har granskats i samband med beredningen av lagen. Från 2020 till 2021 sjunker priset per enhet för orkestrar enligt rambudgeten med 4 procent (51 851 euro 2020 och 49 763 euro 2021). Orkestrar har inte möjlighet att vid behov minska musikerpersonalen, vilket många andra områden inom den performativa konsten har kunnat göra i fråga om den konstnärliga personalen. Detta påverkar divisorn i formeln för priset per enhet.

Det tidsbegränsade godkännandet såsom berättigad till statsandel

En verksamhetsenhet ska kunna godkännas till statsandelssystemet för performativ konst tills vidare eller för tre år. Syftet med detta är att systemet i tillräcklig utsträckning ska stödja både en långsiktig utveckling av verksamheten och en förnyelse av aktörsfältet.

Om en verksamhetsenhet med hänsyn till verksamhetens omfattning och hur stabila verksamhetsförutsättningarna är kan bedömas uppfylla statsandelsvillkoren de kommande sex åren, godkänns den tills vidare såsom berättigad till statsandel. En viss tid på tre år gäller till exempel för verksamhetsenheter som för första gången blir godkända såsom berättigade till statsandel.

Den föreslagna reformen ökar flexibiliteten i det nuvarande statsandelssystemet. Den gällande lagstiftningen har gjort det möjligt för teatrar och orkestrar som fått rätt till statsandel att inta en nästan permanent ställning när det gäller att få statsandelsfinansiering. Då det inte skett något

Betänkande KuUB 10/2020 rd

bortfall av etablerade aktörer från finansieringen har det inte varit möjligt att ta in nya aktörer eftersom anslaget för ändamålet är begränsat.

För en stor del av de verksamhetsenheter som omfattas av statsandelen är verksamhetsramarna och förutsättningarna väl etablerade och deras huvudmän har gjort långsiktiga investeringar för att skapa och utveckla förutsättningarna. För sådana aktörer kan en fullständig ansökningsprocess med jämna mellanrum leda till onödig osäkerhet och administrativ börda.

Utskottet välkomnar den föreslagna översynen som ska göras med sex års mellanrum med fokus på att bedöma om verksamhetsenheten fortfarande uppfyller statsandelsvillkoren. Om en enhet inte längre uppfyller villkoren för att beviljas statsandel tills vidare, kan verksamheten överföras till att omfattas av statsandel för viss tid. Om enheten inte längre uppfyller statsandelskriterierna, kan godkännandet återtas.

Utskottet konstaterar att den balanserade lösning som eftersträvas i propositionen är motiverad. Den tar hänsyn till att systemet i tillräcklig utsträckning ska möjliggöra dels omsättningen på aktörer som omfattas av statsandelssystemet, dels en långsiktig utveckling av verksamheten och förutsägbarhet i finansieringen med beaktande av det begränsade belopp som står till förfogande.

Beslut om godkännande såsom berättigad till statsandel

Godkännandet såsom berättigad till statsandel avgörs på ansökan genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet. Ministeriet fattar beslut inom ramen för statsbudgeten.

Ministeriet ska fatta beslutet efter prövning. Om det inte är möjligt att inom ramen för statsbudgeten godkänna alla sökande såsom berättigade till statsandel, ska ministeriet vid prövningen beakta nödvändigheten, som ministeriet bedömer med avseende på syftena enligt 3 §.

Utskottet understryker att prövningen av godkännandet som berättigad till statsandel bör grunda sig på tydliga och transparenta kriterier. Det är viktigt att sökandena behandlas jämnt.

Utskottet konstaterar att undervisnings- och kulturministeriet i motiveringen till sina beslut omsorgsfullt och mångsidigt ska redogöra för grunderna för beslutet på det sätt som förutsätts i förvaltningslagen (434/2003). Genom motiveringen tryggas förutom en god och öppen förvaltning även rättsskyddet för dem som beslutet gäller.

Statsandelsnämnden

Inrättande av en statsandelsnämnd för performativ konst. I propositionen föreslår regeringen att en statsandelsnämnd för performativ konst inrättas i anslutning till Centret för konstfrämjande. Nämnden ska ha till uppgift att lämna utlåtanden till undervisnings- och kulturministeriet om ansökningar om godkännande till statsandelssystemet.

Utskottet understöder förslaget att inrätta en nämnd, påpekar att bestämmelserna om nämnden är bristfälliga i propositionen. Ändringsbehoven och utskottets anknyttande förslag behandlas nedan i detaljmotiveringen.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Enligt uppgift är behovet av att inrätta en statsandelsnämnd kopplat till ett behov av att utöver innehållsmässig kännedom om olika områden inom den performativa konsten även integrera ett brett kulturpolitiskt perspektiv i handläggningen av ansökningarna. Ansökningarna måste kunna prövas med tanke på syftet med statsandelen (3 §), till exempel hur verksamhetsenhetens verksamhet med tanke på utbudet av kulturtjänster över lag främjar den performativa konstens mångfald, kulturell mångfald, riksomfattande och regional tillgång samt tillgänglighet för olika befolkningsgrupper. Dessutom behövs kännedom om statsandelssystemet och insikter i de ekonomiska och administrativa ramarna för verksamheten vid de verksamhetsenheter som omfattas av statsandelen, till exempel kommunernas betydande insats i finansieringen av verksamheten.

Utskottet anser att det är viktigt att man vid tillsättandet av nämnden ser till dels att medlemmarna har tillräcklig kännedom om den performativa konstens verksamhetsfält, dels att det inte uppstår jävssituationer i nämndens verksamhet.

Enligt utredning är nämnden avsedd att i fråga om administrativ status vara jämförbar med de särskilda nämnder som för närvarande finns i anslutning till Centret för konstfrämjande, dvs. biblioteksstipendienämnden och visningsstipendienämnden. Statsandelsnämnden för performativ konst tillsätts av undervisnings- och kulturministeriet och administrativt ska den finnas i anslutning till Centret för konstfrämjande. Nämnden tillsätts för en mandatperiod på tre år i sänder, men eftersom det är möjligt att ansöka om statsandel med tre års mellanrum, är det i praktiken nödvändigt att nämnden arbetar främst under det första året av sin mandatperiod.

Statsandelsnämndens prövning av ansökningar. Sakkunniga har fäst uppmärksamhet vid den prövning av ansökningar som görs i samband med beredningen av statsandelsnämndens sakkunnigutlåtanden. Av lagförslaget framgår inte tydligt efter vilka bedömningskriterier varje ansökan ska prövas och den egentliga jämförelsen därefter göras.

Enligt uppgift är avsikten inte att nämnden i utlåtandet ska ställa de sökande i prioritetsordning. Däremot har nämnden till uppgift att lägga fram motiverade åsikter om uppfyllandet av statsandelsvillkoren och om de aspekter som inverkar på bedömningen av behovet av statsandel med tanke på det syfte som anges i 3 § i lagförslag 1.

När det gäller bedömningen av den konstnärliga kvaliteten på aktörens verksamhet konstaterar kulturutskottet, med hänvisning till en utredning, att statsandelsnämnden inte ska bedöma verksamhetens konstnärliga kvalitet, utan fokus ska ligga på behovet av statsandel för att öka omfattningen och variationen i utbudet av kulturtjänster som ökar välbefinnandet i samhället. Syftet med hänvisningen till konstnärliga utgångspunkter i regeringens proposition är att bara aktörer vars primära syfte inte är att eftersträva ekonomisk vinst ska kunna vara berättigade till statsandel. Avsikten är att offentliga medel inte i detta sammanhang ska kanaliseras till företag vars verksamhet går ut på att tillhandahålla varor eller tjänster på marknaden.

Enligt inkommen utredning är utlåtandena från statsandelsnämnden avsedda att vara beslutsunderlag för undervisnings- och kulturministeriet och de är inte bindande för ministeriet. Ministeriet svarar självt för sina beslut enligt den föreslagna lagen också till den del som motiveringarna till nämndens utlåtanden nyttjas i besluten. Nämndens utlåtanden är inte överklagbara avgöranden, utan det är ministeriets beslut som kan överklagas.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Det fria fältet för performativ konst

Utskottet fäster uppmärksamhet vid de kriterier som också används för att skilja mellan dem som ansöker om statsandel i det fall att inte alla sökande kan godkännas på grund av att anslaget för ändamålet är begränsat. För att utreda om förutsättningarna enligt det första lagförslaget (4 §) uppfylls ska de aktörer som varit verksamma i årtal eller decennier bedömas. Då är det sannolikt att förutsättningarna uppfylls i fråga om samtliga aktörer, eftersom den kontinuerliga finansieringen har möjliggjort fortsatta förutsättningar.

Största delen av de sammanslutningar inom det fria fältet som ansöker om statsbidrag och som inte får statsandel utan finansiering från Centret för konstfrämjande har också bedrivit professionell och regelbunden verksamhet i årtal. Aktörerna inom det fria fältet arbetar med små ekonomiska resurser. Aktörerna inom det fria fältet har en annan utgångsposition när det gäller att uppfylla de förutsättningar som anges i lagförslaget än de som länge har utvecklat sin verksamhet med hjälp av statsandel.

Utskottet ser det som angeläget att se till att det för aktörer med hög konstnärlig kvalitet som nästan uppfyller villkoren inte blir för svårt att övergå till treårig statsandelsfinansiering i stället för att finansieras av Centret för konstfrämjande. Enligt ett sakkunnigyttrande är det sannolikt att största delen av de aktörer på det fria fältet som ansöker om godkännande såsom berättigad till statsandel uppfyller statsandelskriterierna enligt propositionen. Utskottet betonar att de grunder på vilka åtskillnaden görs bör vara rättvisa, tydliga och öppna för insyn.

Trots fördelarna inser utskottet att reformen inte löser den ekonomiska klyftan mellan statsandelsaktörerna och det fria fältet. Enligt ett sakkunnigyttrande tilldelades sammanlagt 102 teater-, dans- och cirkusaktörer på det fria fältet 8,2 miljoner euro i verksamhetsunderstöd enligt prövning år 2020, medan 57 teatrar och dansgrupper som omfattas av statsandel fick sammanlagt 57,2 miljoner euro.

Utöver den ekonomiska klyftan finns det också ett missförhållande mellan det fria fältet och de nuvarande aktörerna som omfattas av statsandelen när det gäller den konstnärliga bedömningen och bedömningen av verksamhetens kvalitet: aktörerna inom det fria fältet genomgår årligen en bedömning i samband med ansökan om verksamhetsunderstöd hos Centret för konstfrämjande, men de nuvarande aktörerna som är berättigade till statsandel har på grund av finansieringssystemets kalkylmässiga karaktär inte varit föremål för någon konstnärlig bedömning eller bedömning av verksamhetens kvalitet. Genom reformen ändras detta delvis, när aktörer som omfattas av statsandel i fortsättningen ska genomgå bedömning med tre eller sex års mellanrum. Det är bra att verksamheten utvärderas regelbundet i det nya systemet, men eftersom bedömningen görs enligt skilda kriterier gäller fortfarande ingen likabehandling ute på fältet då det finns två olika finansieringssystem.

Utskottet ser ett behov av att framöver överväga möjligheterna att göra bedömningar gällande hela fältet för performativ konst enligt liknande kriterier. Verksamhetsformerna motsvarar varandra oberoende av finansieringssystem.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Uppföljning och utvärdering

Utskottet ser positivt på att undervisnings- och kulturministeriet enligt propositionen (s. 33) ska låta utföra en extern bedömning av förverkligandet av reformens mål och av andra konsekvenser. Det är viktigt att bedömningen genererar information om hur reformen har genomförts inom de olika områdena inom den performativa konsten. I detta sammanhang behövs information exempelvis om hur antalet konstnärer utvecklas på teatrar och om reformens konsekvenser för aktörerna inom det fria fältet. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Utskottet vill att undervisnings- och kulturministeriet och aktörerna inom kultursektorn fortlöpande utvärderar finansieringssystemet så att det kan vidareutvecklas.

En hållbar kulturfinansiering bör säkerställas

Utskottet påpekar att ungefär hälften av statsandelsfinansieringen av performativ konst härstammar från tippningsvinstmedel. Utskottet understryker att en varaktig minskning av avkastningen från penningsspelets verksamheten inte får försämra den regionala tillgången till professionella kulturtjänster. Tillgången till tjänster är en av de viktigaste grunderna för statsandelssystemet. Även svårigheterna inom den kommunala ekonomin påverkar kommunernas möjligheter att finansiera aktörer inom konst- och kultursektorn. Utskottet betonar att den offentliga finansieringen av kultursektorn bör tryggas så att den är förutsägbar och tillräckligt stor.

Utskottet uttrycker sin oro över coronaepidemin har visat att premisserna för kulturella aktörers inkomstbildning och yrkesutövning är sårbara. Krisen har försvårat försörjningsmöjligheterna för dem som arbetar inom kultursektorn på ett aldrig tidigare skådat sätt. Inställda föreställningar, konserter och andra uppträdanden har lett till att många inom kultursektorn blivit arbetslösa.

Särskilt aktörerna inom det fria fältet får inkomster från flera olika källor, varav upphovsrättsersättningar är en viktig del. Tidpunkten för betalning av upphovsrättsersättning kan dock infalla långt efter det att det ersättningsberättigande verket har skapats. För den som blivit arbetslös är situationen särskilt svår: upphovsrättsersättningarna minskar den inkomstrelaterade dagpenningen på samma sätt som lön under arbetslöshetsperioden, trots att upphovsrättsersättningarna inte ens beaktas när dagpenningen tjänas in. Utskottet anser att detta missförhållande bör åtgärdas så snabbt som möjligt.

När det gäller performativ konst är det oroväckande att de svaga förtjänstmöjligheterna kan leda till att yrkeskunnig personal kan komma att flytta över till andra branscher, rentav permanent. Produktioner inom performativ konst sysselsätter också bland annat planerare och proffs inom ljud- och ljus teknik, som arbetar inom evenemangsindustrin även i vidare bemärkelse.

Kultursektorn är en medelstor och arbetsintensiv bransch i Finland. Enligt ett yttrande till utskottet var kulturens andel av alla sysselsatta 4,9 procent 2018, och 135 000 personer arbetade i kulturyrken. De indirekta effekterna på den regionala ekonomin ökar kultursektorns sysselsättnings-effekt. Satsningar på kultur ökar inte bara den ekonomiska aktiviteten utan också människornas välbefinnande.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Avslutningsvis

Utskottet instämmer med en lång rad sakkunniga i att det är viktigt att den föreslagna reformen av statsandelarna för performativ konst slutförs så snart som möjligt. Utskottet lägger vikt vid att den tilläggsfinansiering som reserverats i planen för de offentliga finanserna kommer till nytta för utvecklingen av hela sektorn för performativ konst samtidigt som den kulturella rikedom och mångfalden befasts.

Utskottet identifierar vissa faktorer som i framtiden kan leda till ett tryck på att ändra finansieringsmodellen för performativ konst. Bland annat kan konsten komma att utvecklas vidare till exempel genom virtuella föreställningar, mediekonst och olika multikonstnärliga framträdanden såsom performans, performancekonst och poetry slam. Dessutom är det viktigt att beakta möjligheterna med produktionsplattformar som förnyar verksamhetsfältet för performativ konst.

För att göra det möjligt att verkställa den föreslagna lagstiftningen så snabbt som möjligt föreslår utskottet att en ikraftträdandebestämmelse införs i lagförslag 1. En ny ikraftträdandebestämmelse behövs också i lagförslag 2 för att vissa statsunderstöd som beviljats med stöd av teater- och orkesterlagen ska kunna beaktas vid genomförandet av den föreslagna lagstiftningen på samma sätt som de skulle ha beaktats utan ändringar i lagstiftningen. Utskottet anser det också nödvändigt att göra vissa andra preciseringar och korrigeringar i lagförslag 2. Dessa behandlas närmare i detaljmotiveringen nedan.

DETALJMOTIVERING

Den svenska översättningen av begreppet "esittävä taide"

I propositionen har termen "esittävä taide" översatts med "performativ konst" i den svenska versionen. Sakkunniga har framhållit att performativ konst inte är ett etablerat begrepp på svenska. Uttrycket beskriver inte begreppet "esittävä taide" på det sätt som avses i lagen.

Enligt uppgift har det varit svårt att hitta en svensk motsvarighet under beredningen av lagen. Åtskilliga alternativ övervägdes: utöver det föreslagna begreppet "performativ konst" bland annat också utövande konst och scenkonst. Varje motsvarighet ansågs vara behäftad med problem, eftersom det inte finns något uttryck på svenska som fullständigt motsvarar det finska begreppet.

Med hänvisning till yttrandet från Institutet för de inhemska språken anser utskottet att det inte är en bra lösning att den etablerade finska termen "esittävä taide" återges med "performativ konst" på svenska, eftersom det inte är en etablerad term på svenska och oftast används i en annan bemärkelse än vad som avses i det lagförslag som nu behandlas. Därför är det vedertagna begreppet "scenkonst" bättre. Visserligen varierar även det här begreppets innebörd beroende på kontexten. Men det skapar ingen oklarhet med tanke på tillämpningen av lagen, eftersom begreppets innebörd i lagen definieras separat.

Utskottet förordar starkt att riksdagens svenska byrå översätter begreppet "esittävä taide" till "scenkonst" i riksdagens svar.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Lagförslag 1

4§. Utskottet anser att en privat sammanslutning eller stiftelse som är huvudman för en verksamhetsenhet för performativ konst ska ha rättskapacitet. Det betyder att verksamhetsenheten måste vara registrerad. Utskottet föreslår att 1 mom. 5 punkten kompletteras med ordet registrerad.

5§. Enligt den föreslagna bestämmelsen beslutar undervisnings- och kulturministeriet om godkännande av en verksamhetsenhet för performativ konst såsom berättigad till statsandel. Den statsandelsnämnd för performativ konst som ska tillsättas med stöd av 9 § i lagförslaget har till uppgift att ge sakkunnigutlåtanden till undervisnings- och kulturministeriet om ansökningar om rätt att omfattas av statsandel.

Utskottet har i sina överväganden ovan fäst uppmärksamhet vid att det av lagförslaget och dess motivering inte framgår vilken betydelse nämndens sakkunnigutlåtanden ska ha när ministeriet fattar beslut om rätten till statsandel. För att förtydliga detta föreslår utskottet att det till 1 mom. fogas en bestämmelse enligt vilken utlåtandena ska beaktas när undervisnings- och kulturministeriets fattar beslut om godkännande såsom berättigad till statsandel. Utlåtandet från nämnden är en lagstadgad förutsättning för att ministeriet ska kunna fatta beslut, men det är inte bindande för ministeriet.

Utskottet föreslår att ett skrivfel rättas i 3 mom. i den finska lagtexten.

9§. Utskottet föreslår att paragrafen kompletteras med bestämmelser om nämndens sammansättning. Grundlagsutskottet har tidigare ansett att de principer som är kopplade till 119 § 2 mom. i grundlagen ska följas också när enheter av ny typ som utövar offentlig makt inrättas på en myndighet eller något annat organ inom statsförvaltningen (GrUU 51/2006 rd, s. 5). Kriterierna gäller likaså vid organ som har karaktären av nämnd. Där ingår dessutom bestämmelser om hur en nämnd ska tillsättas, vilken sammansättning den ska ha och hur lång mandattiden är (GrUU 15/2011 rd, s. 5).

10§. Utskottet föreslår att lagen får en ny 10 §, vars 1 mom. innehåller en bestämmelse om statsunderstöd för anläggningsprojekt som motsvarar 6 § i den gällande teater- och orkesterlagen. Om bestämmelsen inte togs med i lagen om främjande av performativ konst skulle det leda till att bestämmelserna i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet inte längre tillämpas på understöd som beviljas för anläggningsprojekt.

Utskottet konstaterar att avsaknaden av en bestämmelse motsvarande 6 a § i teater- och orkesterlagen i den föreslagna lagstiftningen inte innebär att undervisnings- och kulturministeriet i fortsättningen inte kan bevilja Finlands Nationalteater statsunderstöd för driftskostnader och anläggningsprojekt. I den ovannämnda bestämmelsen föreskrivs det om ministeriets möjlighet att bevilja nationalteatern statsunderstöd för driftskostnader och anläggningsprojekt. Nationalteatern kan i fortsättningen beviljas de statsunderstöd som nämns i bestämmelsen med stöd av statsbudgeten och statsunderstödslagstiftningen. Detta förfarande tillämpas i fråga om statsunderstöd till Finlands nationalopera och nationalbalett.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Utskottet föreslår att det till 2 mom. för tydlighetens skull fogas en bestämmelse som motsvarar 8 § i teater- och orkesterlagen och som liksom för närvarande möjliggör att avkastning från penningsspelbolag kan användas till statsandelar och statsunderstöd som avses i lagen om främjande av performativ konst.

Den nya paragrafen innebär att paragrafnumreringen därefter ändras på så sätt att 10 § blir en ny 11 § och 11 § blir en ny 12 §.

11§. Utskottet anser det vara viktigt att den nya lagstiftningen kan tillämpas från och med ikraftträdandet så att statsandelarna kan betalas med stöd av den nya lagstiftningen. Därför föreslår utskottet att lagens ikraftträdande graderas så att 9 § om statsandelsnämnden för performativ konst träder i kraft före de övriga bestämmelserna.

Den första omgången för ansökan om rätt till statsandel enligt den nya lagstiftningen måste ordnas innan lagen träder i kraft, så att statsandelarna kan betalas enligt den nya lagstiftningen från och med lagens ikraftträdande. Nämnden måste följaktligen inleda sin verksamhet i god tid innan lagen träder i kraft.

Den ovannämnda tidigare tidpunkten för ikraftträdandet gäller också det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i 9 §. Ministeriets förordning om nämnden ska utfärdas med beaktande av tidsplanen ovan. Därför är det nödvändigt att 9 § träder i kraft cirka ett år före lagens övriga bestämmelser.

Lagförslag 2

22§. Statsandelen för driftskostnaderna för museer och verksamhetsenheter för performativ konst. Utskottet konstaterar att den föreslagna paragrafen gäller statsandelen för driftskostnader. Det framgår av rubriken. Det konstateras också i 1 mom., som gäller museer.

Utskottet föreslår att ordet driftskostnader fogas till det inledande stycket i 2 mom. för att bestämmelserna ska vara enhetliga.

35§. Priserna per enhet för museer och verksamhetsenheter för performativ konst. Utskottet föreslår att det i 7 mom. görs tekniska korrigeringar så att där används samma begrepp om verksamhetsenheter som i det föreslagna 2 mom. Samtidigt är det nödvändigt att ändra årtalen i bestämmelsen så att där bara nämns de ökningar av driftskostnaderna som ska göras 2022 när lagen träder i kraft. De år som föregått ikraftträdandet av lagen behöver inte nämnas.

52§. Beviljande och utbetalning av statsunderstöd för anläggningsprojekt. Utskottet konstaterar att det i den gällande bestämmelsen hänvisas till teater- och orkesterlagen, som ska upphävas genom lagförslag 1. Utskottet föreslår att hänvisningen ändras så att den gäller lagen om främjande av performativ konst.

Ikraftträdandebestämmelsen. På grundval av en utredning som utskottet fått föreslår utskottet att det till lagen fogas en övergångsbestämmelse enligt vilken ett belopp som motsvarar de statsunderstöd som med stöd av 6 a § 2 och 3 mom. i teater- och orkesterlagen beviljats huvudmännen

Betänkande KuUB 10/2020 rd

för institutionerna dras av från samtliga verksamhetsenheters sammanlagda kostnadsbas åren 2022–2024 (nettobudgetering).

Priserna per enhet för ovannämnda år kommer att beräknas på basis av de faktiska kostnaderna 2019–2021. Då beviljades extra understöd enligt 6 a § 2 mom. i teater- och orkesterlagen till riksomfattande eller regionalt betydelsefulla teatrar och utvecklingsunderstöd enligt 3 mom. Understöden i fråga behöver därför fortfarande 2022–2024 nettobudgeteras från den kostnadsbas som används som grund för beräkningen av priset per enhet. Avsikten är således att understöden enligt teater- och orkesterlagen ska beaktas vid beräkningen av kostnadsbasen på samma sätt som för närvarande. Utan övergångsbestämmelsen förblir det oklart hur understöden inverkar på beräkningen av kostnadsbasen.

Utskottet föreslår att ingressen ändras.

Lagförslag 3

8§. Särskilda nämnder. Med hänvisning till sina överväganden ovan anser utskottet att propositionen inte innehåller tillräckligt exakta bestämmelser om hur den statsandelsnämnd som föreslås bli inrättad ska fungera i anslutning till Centret för konstfrämjande. Av propositionen framgår inte tydligt hur nämnden och dess funktioner kopplas till centret.

För konsekvensens skull föreslår utskottet följaktligen att 8 § i lagen om Centret för konstfrämjande, där det föreskrivs om de särskilda nämnder som finns i anslutning till centret, får en bestämmelse om statsandelsnämnden för performativ konst. Statsandelsnämnden har samma administrativa ställning som de två särskilda nämnder som för närvarande finns i anslutning till centret med stöd av 8 §.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 132/2020 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett nytt lagförslag 3. (Utskottets nya lagförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om främjande av performativ konst

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Undervisnings- och kulturministeriet beviljar statsandelar för driftskostnaderna för verksamhetsenheter för performativ konst i enlighet med lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) och denna lag.

Med *performativ konst* avses i denna lag teaterkonst, cirkuskonst, danskonst, musik och andra konstnärliga liveframträdanden vid en viss tidpunkt inför publik.

2 §

Syftet med denna lag är att främja

- 1) högklassig och professionell performativ konst,
- 2) befolkningens jämlika möjligheter till bildning,
- 3) välbefinnande, samhörighet och delaktighet.

3 §

Syftet med den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för verksamhetsenheter för performativ konst är att från konstnärliga utgångspunkter främja mångsidigheten och den kulturella mångfalden inom performativ konst samt den riksomfattande och regionala tillgången och tillgängligheten för olika befolkningsgrupper till de tjänster som tillhandahålls inom ramen för performativ konst.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

2 kap.

Beviljande av statsandel

4 §

En förutsättning för att en verksamhetsenhet ska godkännas såsom berättigad till statsandel är att

1) verksamheten vid enheten är professionell och etablerad och utövas regelbundet och året om,

2) den som leder verksamheten vid enheten har uppgiften som huvudsyssla och har en för uppgiften lämplig utbildning, tillräcklig förtrogenhet med uppgiftsområdet och i praktiken visad ledarförmåga,

3) den konstnärliga verksamheten vid enheten leds av en person som har en för uppgiften lämplig utbildning eller tillräcklig förtrogenhet med uppgiftsområdet,

4) enheten har en tillräckligt stor övrig personal som är yrkeskunnig på området,

5) enhetens huvudman är en kommun eller samkommun eller en sådan privat **registrerad** sammanslutning eller stiftelse till vars stadgeenliga uppgifter det hör att utöva verksamhet med framträdanden inom performativ konst eller driva en verksamhetsenhet för performativ konst,

6) det finns tillräckliga ekonomiska förutsättningar för verksamheten,

7) syftet med verksamheten inte är att eftersträva ekonomisk vinst,

8) enheten har en flerårig plan som anger dess mål, verksamhet och ekonomi.

Med avvikelse från vad som anges i 1 mom. kan en verksamhetsenhet godkännas såsom berättigad till statsandel, trots att den konstnärliga verksamheten leds av samma person som leder verksamheten vid enheten.

5 §

Efter att ha fått utlåtande från statsandelsnämnden för performativ konst fattar undervisnings- och kulturministeriet inom ramen för statsbudgeten på ansökan beslut om godkännande av en verksamhetsenhet för performativ konst såsom berättigad till statsandel. Vid beslutsfattandet ska ministeriet beakta behovet av statsandel med avseende på det syfte som anges i 3 §.

En verksamhetsenhet för performativ konst kan godkännas såsom berättigad till statsandel tills vidare eller för tre år. En verksamhetsenhet kan godkännas som berättigad till statsandel tills vidare, om det med beaktande av hur omfattande verksamheten och hur stabila verksamhetsförutsättningarna är kan bedömas att verksamhetsenheten sannolikt kommer att uppfylla förutsättningarna enligt 4 § under de följande sex finansåren.

Med avvikelse från vad som anges i 4 § 1 mom. 2 punkten förutsätts det att den som leder verksamheten vid en verksamhetsenhet som godkänns såsom berättigad till statsandel för tre år ha en för uppgiften lämplig utbildning eller på något annat sätt förvärvat kompetens. Den som leder en sådan verksamhetsenhet kan sköta uppgiften också som bisyssla, om verksamhetsenheten har minst en annan anställd med uppgiften som huvudsyssla.

Berättigade till statsandel är dessutom teatrarna Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri, om de uppfyller de förutsättningar som anges i 4 §. Undervisnings- och kulturministeriet fattar beslut om huruvida förutsättningarna uppfylls eller inte.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

6 §

När undervisnings- och kulturministeriet i enlighet med 49 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet fastställer det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen för en verksamhetsenhet för performativ konst, beaktar ministeriet det faktiska antalet årsverken under de tre föregående finansåren och behovet av statsandel med avseende på det syfte som anges i 3 § i denna lag.

Undervisnings- och kulturministeriet kan besluta att statsandelen för en del av de årsverken som verksamhetsenhetens statsandel grundar sig på beviljas i enlighet med en förhöjd statsandelsprocent, om en betydande del av verksamhetsenhetens verksamhet är turné- eller besöksverksamhet, eller uppträdanden som riktar sig till barn, språkliga minoriteter eller specialgrupper, eller om det finns något annat särskilt kulturpolitiskt skäl som hänför sig till verksamhetsenhetens verksamhet.

Statsandelen till teatrarna Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri beviljas i sin helhet i enlighet med en förhöjd statsandelsprocent.

7 §

Undervisnings- och kulturministeriet fastställer med sex års mellanrum en finansieringsplan för verksamhetsenheterna för performativ konst. Planen ska för de sex följande finansåren innehålla en uppskattning av det antal årsverken som läggs till grund för statsandelen till de verksamhetsenheter för performativ konst som är berättigade till statsandel och av antalet årsverken i enlighet med en förhöjd statsandelsprocent. För de verksamhetsenheter som har godkänts såsom berättigade till statsandel för tre år ska planen dock fastställas med tre års mellanrum för tre finansår i sänder.

Planen ska vara utgångspunkt vid fastställandet av antalet årsverken som ligger till grund för statsandelen till en verksamhetsenhet för performativ konst och antalet årsverken i enlighet med en förhöjd statsandelsprocent, om inte något annat följer av statsbudgeten, en väsentlig nedgång i antalet faktiska årsverken vid verksamhetsenheten, en betydande minskning av den verksamhet som utgör grund för en förhöjd statsandelsprocent eller en förändring av omständigheterna som har inträffat efter det att planen fastställdes.

8 §

Under en ansökningstid som undervisnings- och kulturministeriet meddelar kan en verksamhetsenhet för performativ konst med tre års mellanrum ansöka om rätt till statsandel.

Undervisnings- och kulturministeriet utvärderar med sex års mellanrum om en verksamhetsenhet för performativ konst som godkänts såsom tills vidare berättigad till statsandel fortfarande uppfyller de förutsättningar som anges i 4 § och 5 § 2 mom. Huvudmännen för de verksamhetsenheter som godkänts såsom tills vidare berättigade till statsandel ska lämna de uppgifter som behövs för utvärderingen till undervisnings- och kulturministeriet inom den tid som ministeriet har meddelat.

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla godkännandet av en verksamhetsenhet för performativ konst såsom berättigad till statsandel, om enheten inte längre uppfyller de förutsättningar som anges i 4 §. Om en verksamhetsenhet för performativ konst som godkänts såsom tills vidare berättigad till statsandel inte längre uppfyller förutsättningarna enligt 5 § 2 mom., kan undervisnings- och kulturministeriet ändra ett godkännande av rätt till statsandel som gäller tills vidare till ett godkännande som gäller i tre år.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

9 §

I anslutning till Centret för konstfrämjande finns en statsandelsnämnd för performativ konst som tillsätts av undervisnings- och kulturministeriet för tre år i sänder. Nämnden har till uppgift att ge sakkunnigutlåtanden till undervisnings- och kulturministeriet om ansökningar om godkännande av verksamhetsenheter för performativ konst såsom berättigade till statsandel. Nämnden ska ha en ordförande, en vice ordförande och högst sju andra medlemmar. När nämnden tillsätts ska det ses till att den har en mångsidig konst- och kulturpolitisk sakkunskap. Närmare bestämmelser om tillsättande av nämnden och om nämndens verksamhet får utfärdas genom förordning av undervisnings- och kulturministeriet.

10 § (Ny)

För anläggningsprojekt för statsandelsberättigade verksamhetsenheter för performativ konst kan statsunderstöd beviljas inom ramen för anslag i statsbudgeten, enligt vad som föreskrivs i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

För de statsandelar och statsunderstöd som avses i denna lag kan penningspelsbolagets avkastning enligt 17 § i lotterilagen (1047/2001) användas.

3 kap.

Ikraftträdande

11 (10) §

Denna lag träder i kraft den 20 . Dess 9 § träder dock i kraft den 20 .
Genom denna lag upphävs teater- och orkesterlagen (730/1992).

12 (11) §

Den som före ikraftträdandet av denna lag har anställts för en uppgift som avses i 4 § 1 mom. 2 eller 3 punkten vid en verksamhetsenhet som är berättigad till statsandel vid kraftträdandet av denna lag och som uppfyller de förutsättningar för uppgiften som ingick i de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande, uppfyller fortsättningsvis förutsättningarna för uppgiften i fråga.

2.

Lag

om ändring av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009) 1 § 1 mom. 7 punkten, 5 § 7 punkten, ~~samt~~ 22, 35 och 35 a § samt 52 § 1 mom., sådana de lyder, 1 § 1 mom. 7 punkten och 52 § 1 mom. i lag 1410/2014, 5 § 7 punkten och 22 § i lag 315/2019, 35 § delvis ändrad i lagarna 1410/2014 och 1486/2016 samt 35 a § i lag 1094/2018, som följer:

1 §

Tillämpningsområde

I denna lag föreskrivs om statsandelar och statsunderstöd som beviljas kommuner, samkommuner, registrerade sammanslutningar, stiftelser och statliga affärsverk för driftskostnader samt om annan finansiering av sådan verksamhet som regleras i

7) lagen om främjande av performativ konst (/).

5 §

Grunden för beräkning av finansieringen

Finansieringen för driftskostnaderna bestäms enligt kalkylerade grunder. Finansieringen bestäms

7) i fråga om basfinansiering för museer och tilläggsfinansiering för museer med regionalt ansvar samt i fråga om verksamhetsenheter för performativ konst på basis av det antal kalkylerade årsverken som fastställts för institutionen i fråga och det per kalkylerat årsverke bestämda priset per enhet.

22 §

Statsandelen för driftskostnaderna för museer och verksamhetsenheter för performativ konst

Huvudmannen för ett museum beviljas i statsandel för driftskostnaderna det belopp som fås genom sammanräkning av

Betänkande KuUB 10/2020 rd

1) 37 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som för huvudmannen fastställts för basfinansieringen multipliceras med det per årsverke bestämda priset per enhet,

2) 85 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som för huvudmannen fastställts för basfinansieringen för ett museum med regionalt ansvar multipliceras med det per årsverke bestämda priset per enhet,

3) sådan i 35 b § avsedd tilläggsfinansiering efter prövning som beviljas för en uppgift som museum med riksansvar.

Huvudmannen för en verksamhetsenhet för performativ konst beviljas i statsandel **för driftskostnaderna** det belopp som fås genom sammanräkning av

1) 37 procent av det belopp som fås när det antal årsverken som fastställts för huvudmannen minskat med antalet årsverken enligt en förhöjd statsandelsprocent multipliceras med det per årsverke bestämda priset per enhet,

2) 60 procent av det belopp som fås när det antal årsverken enligt en förhöjd statsandelsprocent vilket fastställts för huvudmannen enligt 6 § 2 eller 3 mom. i lagen om främjande av performativ konst multipliceras med det per årsverke bestämda priset per enhet.

35 §

Priserna per enhet för museer och verksamhetsenheter för performativ konst

Priserna per enhet för museer och verksamhetsenheter för performativ konst beräknas varje år genom att driftskostnaderna för dessa kulturinstitutioners verksamhet under året före det år som föregår det år då priset per enhet bestäms divideras med institutionernas totala antal faktiska årsverken under samma kalenderår.

Priserna per enhet beräknas särskilt för

- 1) museer,
- 2) orkestrar, körer och andra verksamhetsenheter som i första hand är versamma inom musikbranschen,
- 3) teatrar, verksamhetsenheter inom dans- och cirkusbranschen samt andra sådana verksamhetsenheter inom performativ konst som inte är i 2 punkten avsedda verksamhetsenheter som i första hand är versamma inom musikbranschen.

Undervisnings- och kulturministeriet bestämmer priset per enhet så att den stämmer överens med den uppskattade kostnadsnivån för finansåret och så att de förändringar i verksamhetens omfattning och art som föranleds av statens åtgärder i tillämpliga delar beaktas i enlighet med vad som föreskrivs i 23 § 1 mom.

I fråga om beräkningen av priserna per enhet gäller dessutom vad som föreskrivs i 31 § 1 mom.

Vid beräkningen av priserna per enhet avdras från kostnaderna ett belopp som motsvarar de statsunderstöd som beviljats huvudmännen för institutionerna med stöd av 44 § 1 och 2 mom. för institutionernas verksamhet det år då kostnaderna beräknades.

I fråga om mervärdesskatt gäller i tillämpliga delar vad som föreskrivs i 32 § 1 och 4 mom. Priset per enhet höjs dock inte för mervärdesskattskyldiga privata sammanslutningar eller stiftelser.

År 2022 utökas museernas driftskostnader med 324 000 euro, **de i 2 mom. 2 punkten avsedda verksamhetsenheternas** driftskostnader med **426 000 euro** och **de i 2 mom. 3 punkten avsedda verksamhetsenheternas** driftskostnader med **233 000 euro**.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

35 a §

Avdrag från priserna per enhet för museer och verksamhetsenheter för performativ konst

Från de priser per enhet för museer och verksamhetsenheter för performativ konst som beräknas i enlighet med 35 § 1—5 mom. dras årligen följande belopp av:

- 1) från priset per enhet för museer 17 571 euro,
- 2) från priset per enhet för verksamhetsenheter inom i första hand musikbranschen 11 389 euro,
- 3) från priset per enhet för andra verksamhetsenheter för performativ konst 11 525 euro.

52 § (Ny)

Beviljande och utbetalning av statsunderstöd för anläggningsprojekt

Statsbidragsmyndigheten beviljar på ansökan en anordnare av verksamhet enligt idrottslagen som avses i 1 § 1 mom. 5 punkten, museilagen som avses i 6 punkten, **lagen om främjande av performativ konst** som avses i 7 punkten samt enligt lagen om kommunernas kulturverksamhet som avses i 2 § 4 mom., statsunderstöd för anläggningsprojekt, om inte något annat bestäms särskilt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets nya lagförslag

3.

Lag

om ändring av lagen om Centret för konstfrämjande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Centret för konstfrämjande (657/2012) 8 § som följer:

Betänkande KuUB 10/2020 rd

8 §

Särskilda nämnder

I anslutning till centret finns följande särskilda nämnder:

1) för beviljande av stipendier och understöd en nämnd om vilken det föreskrivs i lagen om vissa stipendier och understöd åt författare och översättare (236/1961),

2) för beviljande av stipendier en nämnd om vilken det föreskrivs i lagen om vissa stipendier åt bildkonstnärer (115/1997),

3) en statsandelsnämnd för performativ konst om vilken det föreskrivs i lagen om främjande av performativ konst (/).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att undervisnings- och kulturministeriet följer genomförandet av lagändringen och dess konsekvenser med beaktande av de olika områdena inom den performativa konsten samt i synnerhet villkoren för aktörerna inom det fria fältet och att ministeriet lämnar en utredning till kulturutskottet två år efter lagens ikraftträdande.

Helsingfors 19.11.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Noora Koponen gröna
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Juha Mäenpää saf.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.

Betänkande KuUB 10/2020 rd

Reservation

RESERVATION

Motivering

I propositionen föreslår regeringen att det stiftas en lag om främjande av performativ konst, som ska ersätta den gällande teater- och orkesterlagen. Därtill föreslås det att lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet ändras i fråga om bestämmelserna om statsandel för performativ konst.

År 2020 uppgår statsandelarna till teatrar och orkestrar till sammanlagt 77 miljoner euro. Teatrarna får sammanlagt 57,2 miljoner euro i statsandelar och orkestrarna 19,8 miljoner euro.

Den totala finansieringen av konst- och kulturinstitutionerna baserar sig på statlig och kommunal finansiering samt på intäkterna av institutionernas egen verksamhet, såsom inkomster från inträdesbiljetter. På systemnivå har varje aktörs andel av den totala finansieringen varit cirka en tredjedel.

I propositionen stiger de sammanlagda finansiella resurserna med 10 miljoner euro per år när lagen träder i kraft från och med 2022. Sannfinländarna anser att en ökning av de icke nödvändiga offentliga utgifterna är ytterst tvivelaktig, särskilt i svåra ekonomiska tider. Med beaktande av de anslagsökningar som redan gjorts är ökningen sammanlagt 13 miljoner euro jämfört med 2018 års nivå.

Enligt propositionen ska statsandelsprocenten för de aktörer som får stöd i regel vara 37 procent liksom i nuläget. Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri har dock rätt till förhöjd statsandelsprocent (60) direkt med stöd av lagen. Detta ger aktörerna i fråga en oskälig fördel i förhållande till de andra, så villkoren blir ojämlika.

I lagförslaget föreslås att det inrättas en statsandelsnämnd för performativ konst. Nämnden ska ha till uppgift att lämna utlåtanden till undervisnings- och kulturministeriet om ansökningar om godkännande till statsandelssystemet. Behovet av en nämnd motiveras förutom med innehållsmässig kännedom om olika områden inom den performativa konsten också med ett brett kulturpolitiskt perspektiv. Enligt sannfinländarna ska kulturen inte styras av politik eller politiker.

Enligt 3 § i lagförslaget är syftet med statsandelen för performativ konst att främja mångsidigheten och den kulturella mångfalden inom performativ konst samt den riksomfattande och regionala tillgången och tillgängligheten för olika befolkningsgrupper till de tjänster som tillhandahålls inom ramen för performativ konst. Syftena att framhäva mångsidigheten och särskilt den kulturella mångfalden kan i själva verket göra stödgrunderna godtyckliga: det beror på den som beviljar stödet vilken konst som anses fylla syftena. De kulturella målen ska inte styras politiskt. Annars inskränks den performativa konsten.

Dessutom kräver lagen att verksamheten vid enheten är professionell och etablerad och utövas regelbundet och året om. Sommarteatrar och andra liknande säsongsbaserade framträdanden uppfyller således inte villkoren.

Betänkande KuUB 10/2020 rd
Reservation

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslagen enligt betänkandet, men 3, 4 och 6 § i lagförslag 1 med ändringar. (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

Lagförslag 1

3 §

Syftet med den statsandel som beviljas för driftskostnaderna för verksamhetsenheter för performativ konst är att från konstnärliga utgångspunkter främja ~~mångsidigheten och den kulturella mångfalden inom performativ konst samt~~ den riksomfattande och regionala tillgången och tillgängligheten för olika befolkningsgrupper till de tjänster som tillhandahålls inom ramen för performativ konst.

4 §

En förutsättning för att en verksamhetsenhet ska godkännas såsom berättigad till statsandel är att

- 1) verksamheten vid enheten är professionell och etablerad och utövas regelbundet ~~och året om,~~
 - (2—8 punkten som i KuUB)
-

6 §

(1 och 2 mom. som i KuUB)

~~Statsandelen till teatrarna Svenska Teatern och Tampereen Työväen Teatteri beviljas i sin helhet i enlighet med en förhöjd statsandelsprocent.~~

Helsingfors 19.11.2020

Sanna Antikainen saf
Ari Koponen saf
Juha Mäenpää saf
Ville Vähämäki saf